

Verslaglegging Kenniscafé Aardbevingen 8 Thema: Duurzaam versterken erfgoed

9 maart 2023

19.30 -21.30 uur

Centrum Kabzeël, Appingedam

Het gezelschap dat het Kenniscafé Aardbevingen bezocht in Appingedam op 9 maart jl. had met elkaar gemeen dat ze geen ‘gewone’ woningen bewoonden. De een bewoonde een rijksmonument, de ander een karakteristiek pand, enzovoort. Bijna allen waren bezig met het verduurzamen van hun woning. ‘Maar als die tot het culturele erfgoed gerekend mag worden, dan kun je wel gek worden’, schetst Cock Peterse zijn verduurzamingstraject. Hij trad deze avond op als ervaringsdeskundige. Daarbij werd hij geflankeerd door Maarten Vieveen, onderzoeker bij Noordruimte en -adviseur, die thuis is in de wettelijke en financiële regelingen voor verduurzaming van erfgoed.

Programma

19.00 uur	Inloop
19.30 uur	Welkom en uitleg doel avond
19.35 uur	Spreker Maarten Vieveen over over het verduurzamen van erfgoedpanden
20:00 uur	Spreker Cock Peterse over ervaringen als bewoner in traject verduurzamen eigen erfgoed pand
20.30 uur	Pauze
20.45 uur	Tijd voor vragen, discussie en delen van ervaringen
21.30 uur	Einde

Na een korte introductie over BuildinG, waarbij hij zijn onafhankelijke positie benadrukt, geeft gastheer Remco Hulst het woord aan Maarten Vieveen. Hij is o.a. werkzaam bij [Libau](#) dat vooral gemeenten ondersteunt op het gebied van erfgoed. Ook werkt Vieveen voor het [Erfgoedloket Groningen](#) dat zich vooral richt op eigenaren. Het blijkt dat erfgoed een breed begrip is: het kan gaan om een rijks- of gemeentelijk monument, stads- of dorpsgezicht, karakteristiek, beeldbepalend of – ondersteunend pand of anders. Op www.ruimtelijkeplannen.nl is voor huiseigenaren te achterhalen in wat voor soort pand ze wonen. En ook op websites van gemeenten valt onder het menu ‘Monumenten’ veel te vinden over de status van panden.

Subsidies

Een wettelijke verplichting is er nog niet (zie de [routekaart verduurzaming monumenten](#)), maar voor erfgoed-eigenaren is het vanwege de energiekosten vaak wel lucratief alvast te verduurzamen. Het is daarbij wel lastig dat de buitengevels in takt moeten blijven, zonnepanelen alleen uit het zicht mogen worden geplaatst, enzovoort. Gelukkig zijn er diverse subsidies beschikbaar (zie de bijlage). Vieveen benadrukt het belang van een integraal maatwerkplan. Daarin moet de erfgoedstatus van het pand, de staat van het pand en de te kiezen methode van verduurzaming worden opgenomen. Dat laatste kan middels conservatie of verbetering en het herinterpreteren van kennis en oude werkwijzen. Tot slot gaf Vieveen aan dat men voor hulp op het gebied van versterking bij de NCG terecht kan, voor

schadeherstel bij het IMG, voor impact erfgoedwaarden bij de eigen gemeente en voor vragen over inhoud, procedures en partijen bij het Erfgoedloket Groningen.

Gek worden

Bouwkundige Cock Peterse neemt het publiek mee in het versterking- en verduurzamingsproces van zijn woonhuis in Loppersum. Het gaat om een rentenierwoning uit 1880. Het traject doorloopt Peterse samen met 4 bureaus. 'Doe het alsjeblieft niet alleen, anders word je gek', waarschuwt hij. Daarmee typeert hij direct het moeizame verloop van het traject: in 2017 vond de inspectie van zijn woning plaats en pas in 2020 het overleg met de NCG. Voor eind 2021 stond de start van de versterking gepland maar die vond uiteindelijk pas tijdens de bouwvak van 2022 plaats, hoewel er toen nog steeds geen prijsakkoord en subsidiebesluit lag.

Verduurzaming zelf betalen

Het energieverbeterplan van Peterse omvat o.a. een infiltratiebeperking, het isoleren van de gevels, de stort van een betonvloer, vloerverwarming en HR++ glas. Gemeente Loppersum subsidieert € 5.000,-. Het overige geld financiert Peterse met een renteloze lening voor verduurzaming. Wat hem ergert is dat bij sloop/nieuwbouw de verduurzaming compleet wordt vergoed, terwijl men het bij een versterking grotendeels zelf moet betalen. Dat kan er toe leiden dat mensen sneller voor nieuwbouw kiezen. Vervolgens toont Peterse diverse bouwtekeningen (zie bijlage) waarin de versterking en verduurzaming nader wordt toegelicht.

Duurdere versterkingsmethoden

Wat Peterse ook steekt is dat versterking en verduurzaming vaak gepaard gaat met verlies van binnenoppervlakte. Dat is te voorkomen met duurdere versterkingsmethoden, maar dat mag de bewoner dan zelf ophoesten. 'Let op: de NCG gaat altijd van de goedkoopste oplossingen uit', waarschuwt Peterse. Hij erkent dat hij in het proces profijt heeft van zijn bouwkundige achtergrond. Iets wat de meeste bewoners van het aardbevingsgebied ontberen. Hij pleit daarom voor het aanstellen van onafhankelijke adviseurs die uit de regio zelf komen. Peterse: "Het blijkt heel lastig om je eigen wensenpakket ingewilligd te krijgen en koppelkansen in te passen. Dat komt ondermeer doordat de processen zo traag verlopen."

Vragen die deze avond aan Maarten Vieveen gesteld werden:

- *We wonen in een rijksmonument dat versterkt moet worden. Welke bouwbedrijven en architect kunnen we het beste benaderen?*
Bij monumenten kom je snel bij Dijkstra & Draisma terecht. Vaak werkt die ook samen met een restauratiearchitect en/of een bouwteam monumenten. Ook met aannemer S.B. Hofman uit Stedum heeft men goede ervaringen.
- *Ik wil mijn karakteristieke, witte pand, van binnenuit isoleren. Hoe pak ik dat aan? Vocht veroorzaakt bladderende verf.*
Slechte isolatie kan onherstelbare schade aanrichten. Er zijn een aantal bureaus die gespecialiseerd zijn in vochttransport. Je hebt in elk geval ademende verf nodig, die heel duur is. Let op: het komt voor dat aannemers bepaalde contracten hebben waardoor niet altijd de beste oplossing geboden wordt.

- *Wij bewonen een monument en hebben een duurzaam monumentenadvies gekregen i.c.m. EPA. Staat dat garant voor onafhankelijk advies?*
Een [EPA-advies](#) geldt meer voor gewone woningen. Beter zou het zijn een [DUMA-advies](#) te aan te vragen. Dat kan bij duurzame monumenten adviseurs. Er zijn drie vormen van advies: verkennend advies, materialen advies en technische haalbaarheid. Voor meer informatie, [zie Erfgoedloket, onder Duurzaamheid](#).
- *Als je weigert mee te doen aan de versterkingsoperatie, kan de volgende bewoner er dan nog wel een beroep op doen?*
Nee, eenmaal geweigerd voor een pand blijft geweigerd. Dat kan dus de verkoopwaarde van je woning beïnvloeden.

Vragen die deze avond aan Cock Peterse gesteld werden:

- *Is het versterken van je huis niet erg veel werk en kostbaar?*
Dat is het inderdaad en je hoeft het niet te doen vanwege het veiligheids criterium je huis binnen een half uur te kunnen ontvluchten ingeval van een aardbeving. Turkse toestanden zullen hier immers niet snel plaatsvinden. Doe het wel als je koppelkansen wilt benutten.
- *Ben je verplicht te versterken als je een monument bewoont?*
Nee dat is het niet. Je voorkomt er ook geen aardbevingschade mee. Wat wel goed zou zijn is als er meer aandacht zou komen voor het duurzaam voorkomen van aardbevingschade. Vaak wordt schade hersteld waarop een volgende beving opnieuw dezelfde schade aanricht.
- *Staan aannemers altijd open voor verduurzaming in combinatie met versterking?*
Let op bij je keuze. Soms wordt verduurzaming gezien als remmend element binnen het versterkingsproces. Niet alle partijen gaan hetzelfde om met koppelkansen.
- *Krijg je een vergoeding als er scheuren in je fundering zitten?*
Vooralsnog wordt daarover getwist. Men kijkt eigenlijk alleen naar die elementen die zich boven het maaiveld bevinden. Er loopt momenteel wel een pilot. Advies is om niet zomaar akkoord te gaan met een afwijzing. Als eigenaar moet je het wel zelf aanvechten en met bewijs komen. Hier geldt dus niet de omgekeerde bewijslast.
- *Tot hoever/ hoe dik moet je inpandig isoleren voor het beste resultaat? Inpandig isoleren betekent immers ruimteverlies.*
Tot 8 cm isoleren is nog nuttig. Daarboven niet. Soms is 3.5 cm al voldoende voor subsidie. Daarvoor kun je Kingspan-platen gebruiken.
- *Kun je vloerverwarming op een houten vloer aanleggen?*
Dat kan prima. Leg het aan op fermacell van 25mm dikte. Daarin kun je de leidingen wegwerken en vervolgens kun je een afdeklaag plaatsen. Het kan ook in gipsbeton of schuimbeton. Op de vloerverwarming kun je zelfs parket leggen.
- *Hoe kun je het best de kruipruimte isoleren?*
Er is geen beste methode. Zeer belangrijk is ventilatie. Daarmee voorkom je schimmels.

Samenvatting

Er zijn diverse bureaus die eigenaren van erfgoed kunnen helpen bij het versterken en verduurzamen van hun woningen. Subsidies zijn voorradig, maar in het algemeen moet men het grootste deel van de kosten van verduurzamingsmaatregelen zelf betalen. Vertragingen binnen het traject leiden vaak tot kostenverhogingen omdat materialen duurder worden.

Conclusie

Versterking en verduurzaming vormen moeizame trajecten als het gaat om erfgoed. Het ontbreekt de eigenaren vaak aan kennis. In het overleg met de NCG verkeren zij daarom in een ongelijke positie. Men zou meer moeten kunnen leunen op onafhankelijke adviseurs uit de regio zelf.